

Әбіш негізгі жалпы білім беретін мектебі

Жемістің түзілуі. Жемістің түрлері

Биология 6 сынып

Пән мұғалімі: Нсанбаева Венера
Сисенбайқызы

Сабақтың тақырыбы:

Жемістің түзілуі. Жемістің түрлері

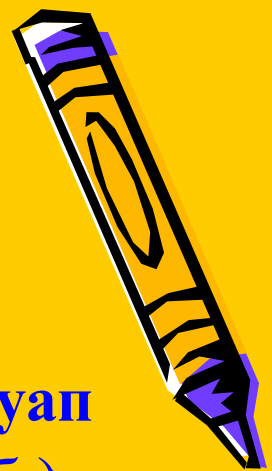
Сабақтың мақсаты:

Білімдік: Оқушыларға жемістердің түзілуі, түрлері, олардың бір-бірінен ерекшеліктері, өсімдіктердің тұқым арқылы көбеюі және таралуы туралы білім беру

Дамытушылық: Жемістердің көптүрлілігі, кездесетін жерлері және бұрыннан білетін жемістер туралы білімдерін кеңейту, таным қабілеттерін арттыру, қызығушылықтарын ояту

Тәрбиелік: Оқушыларды әсемдікке, сұлулыққа, табиғатты қорғай білуге, жеміс түрлерін ажырата білуге, ізденімпаздыққа тәрбиелеу.

Сабақтың түрі: дәстүрлі

Сабақтың типі: аралас

Сабақтың әдісі: СТО әдістері, көрнекілік, сұрақ-жауап
(семантикалық карта, топтастыру, т.б.)

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру бөлімі:

а) оқушылармен амандасу

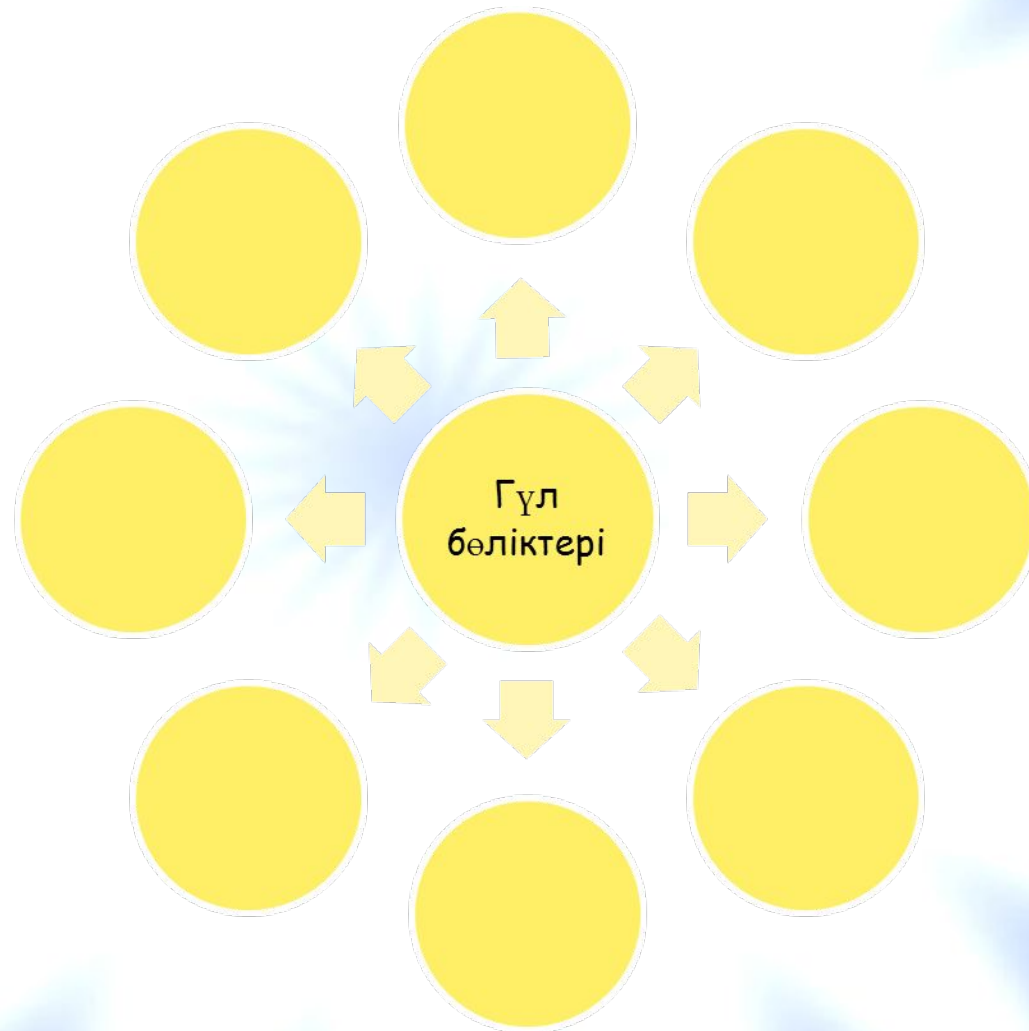
ә) сабаққа дайындау

*б) оқушыларды 2 топқа бөлу,
топ аттарын белгілеу*

1.Қызығушылықты ояту.

1-топ

2-топ

Аталықтың
құрылысы

Аналықтың құрылысы

2.Білімді тексер.

Төменде аталған өсімдіктердің гүлшоғырларын ажыратып, тұсындағы санын әр гүлшоғырдың торкөздеріне жазыңдар.

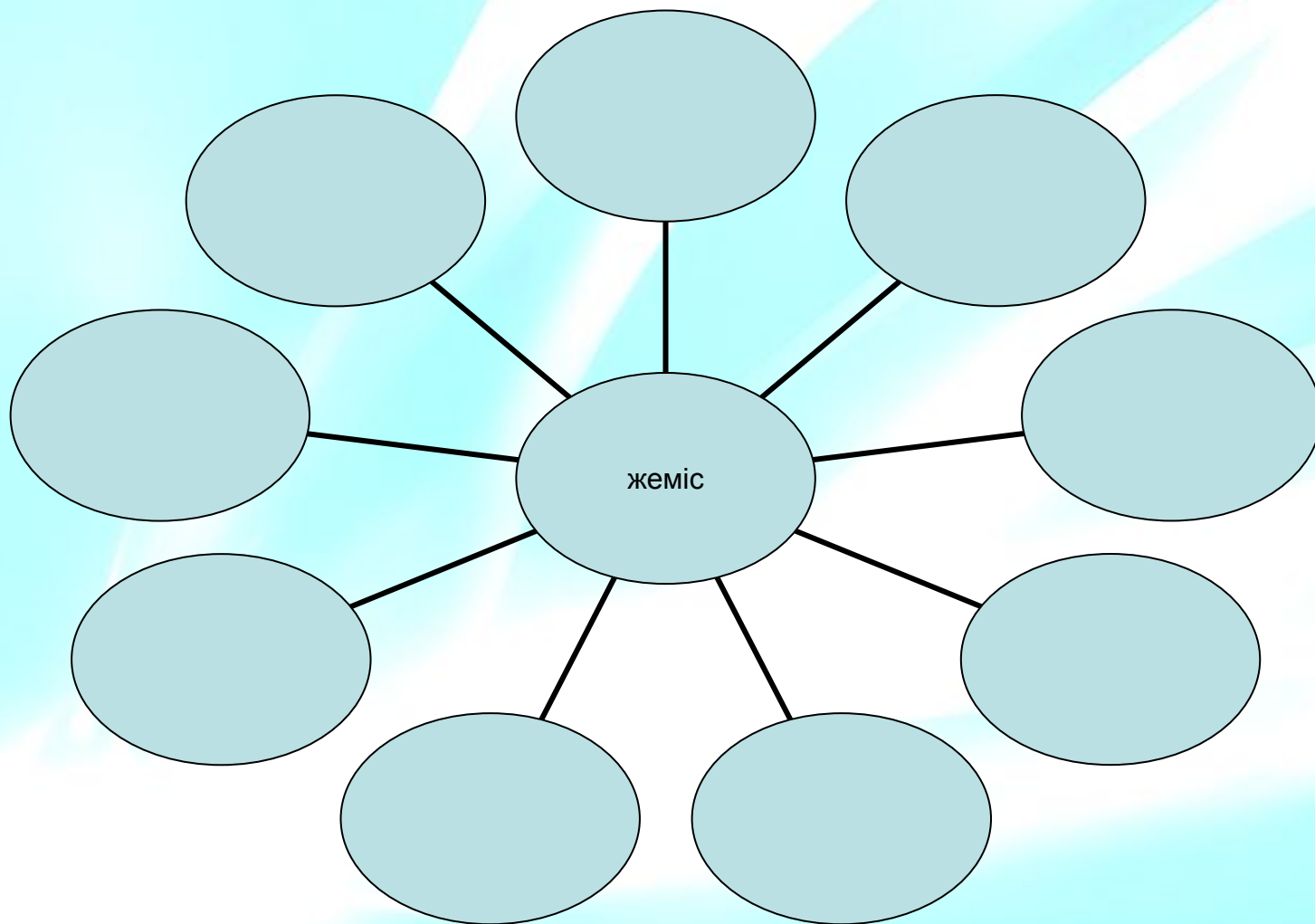
1.Жүгері	2.Жолжелкен	3.Наурызшешек	
4.Тары	5.Бидай	6.Мия	
7.Балдырған	8.Өгейшөп	9.Гүлшетен	
10.Пияз	11.Қараған	12.Күнбағыс	
13.Калла	14.Қарабидай	15.Гүлкекіре	16.Сәбіз

Шашак	Жай масак	Собык	Күрделі шатыр	Жай шатыр	Күрделі шашак	Себет	Күрделі масак
6, 11	2,	1, 13	7, 16	3, 10	4, 9	8, 12, 15	5, 14

III. Мағынаны тану

1. Ассоциация

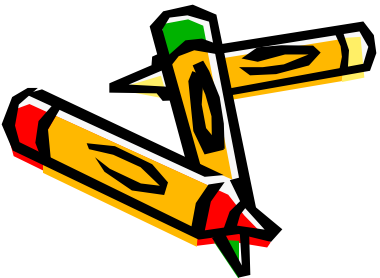
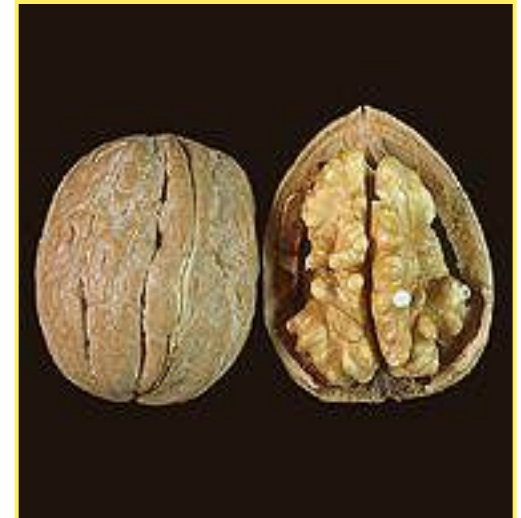
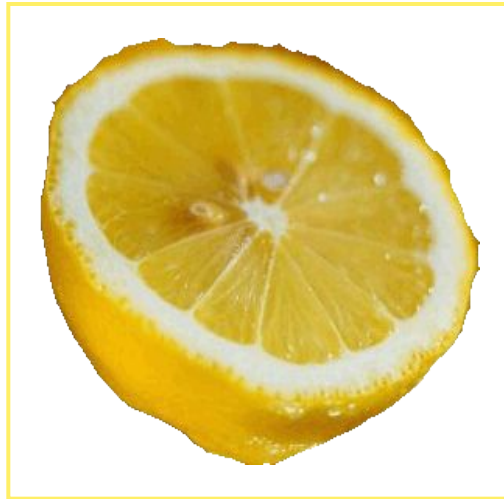

Жөмістер

Жеміс құрылысы

- Тұқымы
- Жеміс қабы

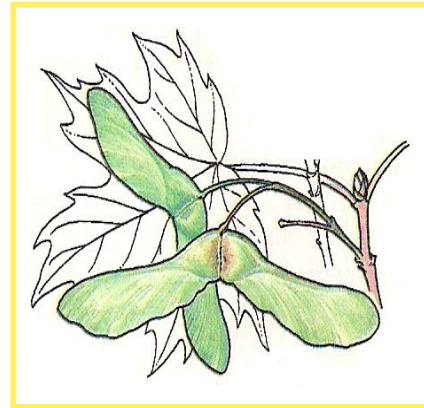
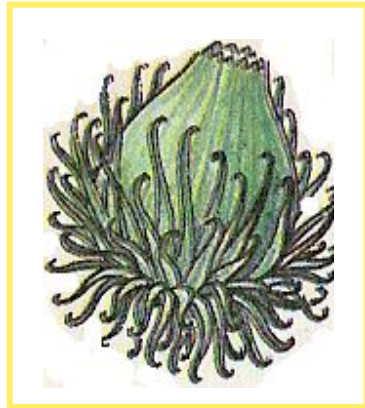

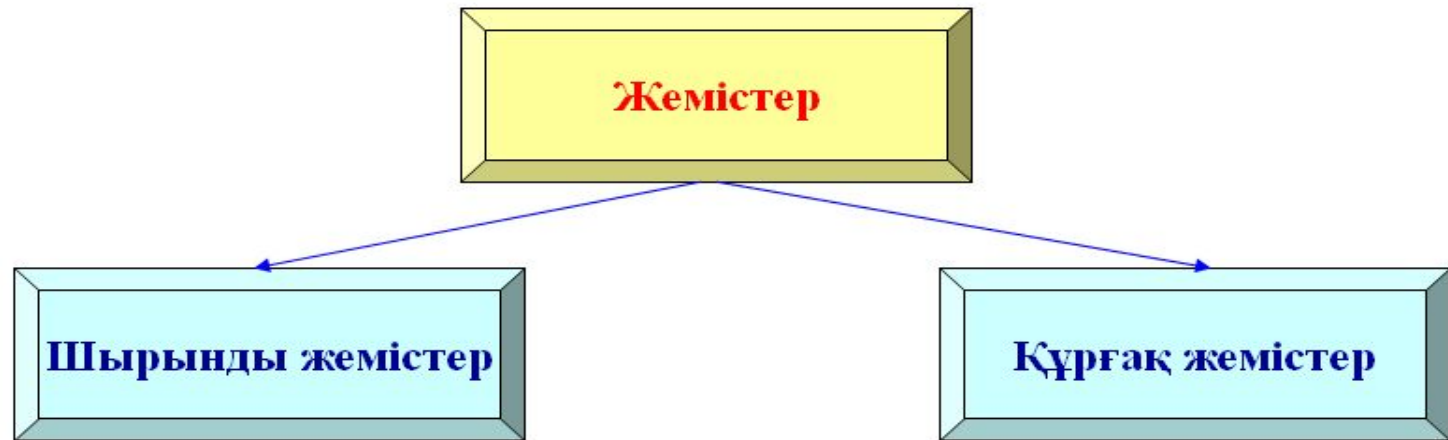
Жеміс қабының қызметі:

- Тұқымды қорғау
- Тұқымның таралуына әсер етеді.

2. Өсімдік гүлдеп болғаннан кейін ұрықтанған аналықтың жатыны жеміске айналады.

Шырынды жемістер

Алма

Шие
(сүйекті шырынды)

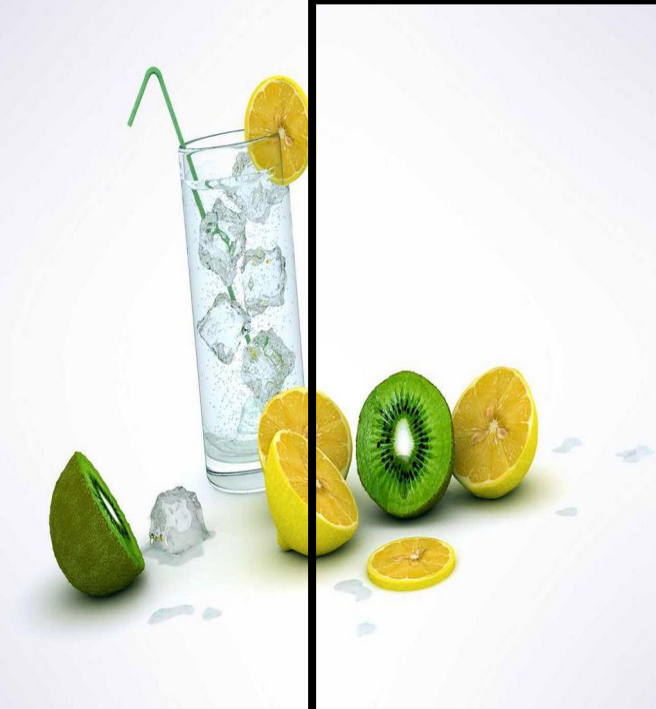
Алхоры
(сүйекті шырынды)

Жүзім
(жидек)

Қарлыған
(жидек)

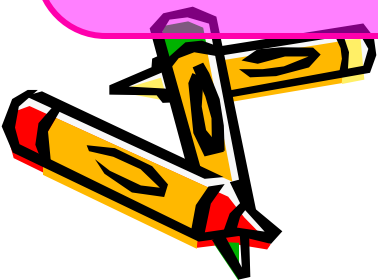

***Шырынды
жемістер***

Жидек

***Жидек
тәрізді***

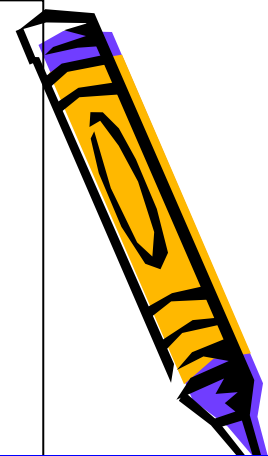
***Сүйекті
шырынды***

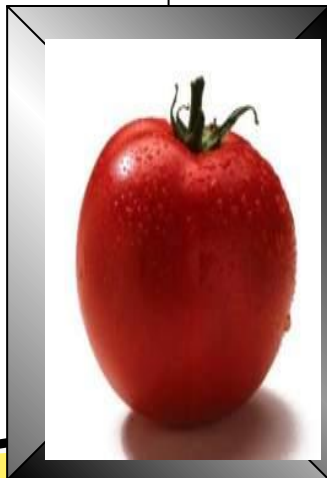
*Жидек
жеміс
тер*

Сыртқы қабығы жұқа, жұмсақ, ішінде тұқымдары көп, шырынды

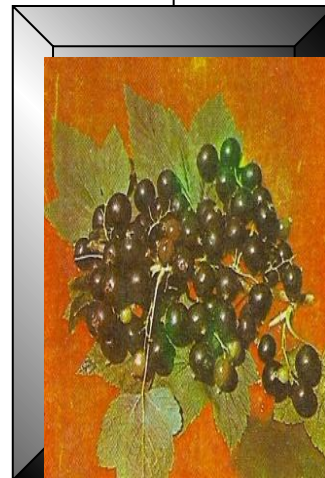
Жүзім

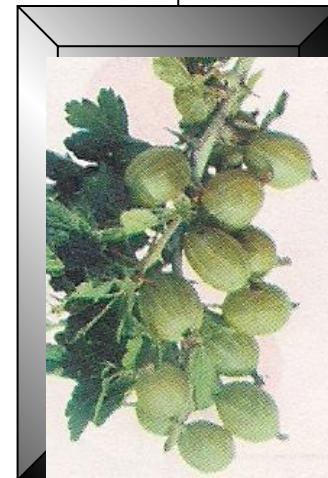
Қызанақ

Қара
алқа

Қарақат

Қарлыған

Жидек тәрізді

Көп ұялы, көп тұқымды. Жемістің сыртқы қабатында эфир майы көп, сары қызғылт, сары түсті. Ортаңғы қабат мақта тәрізді борпылдақ, кебу, ақ түсті. Сыртқы қабаты мен ортаңғы қабаты бірігіп жеміс қабығын түзеді. Ішкі қабаты етті, қалың, шырынды.

Лимон

Апельсин

Мандарин

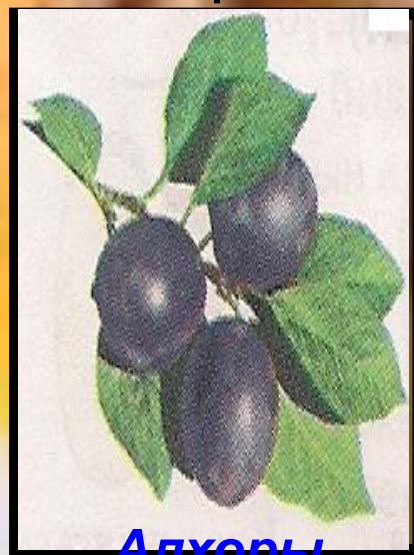
**Сүйекті
шырынды
жемістер**

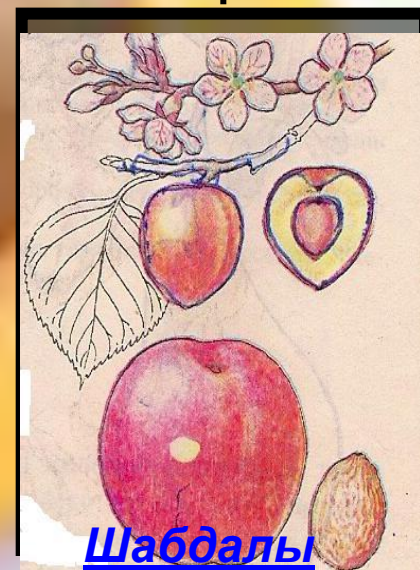
Әрік

Шие

Алжоры

Шабдалы

Сүйекті жемістердің құрғақ түрі

Кокос

Грек жаңғағы

Миндаль-бадам

Құрғақ жемістер

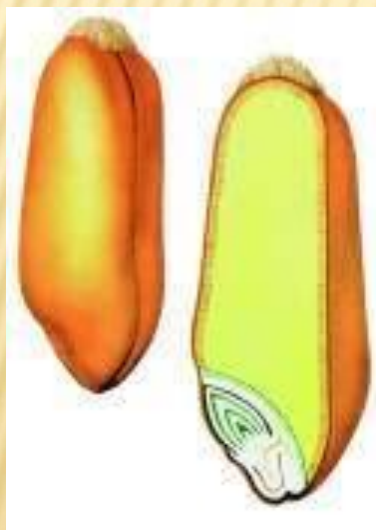
Қауашақ (мақта)

Бұршаққап
(асбұршақ)

Бұршаққын
(қырыққабат)

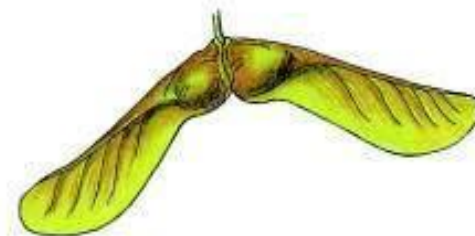
Бидай дәнегі

Тұқымша

Емен жаңғағы

Қанатша (үйеңкі)

Құрғақ жемістер

Қақырайтын

Қақырамайтын

Қақырайтын құрғақ жемістер

Бұшаққап - бір ұялы, көп тұқымды, жемісінің тігісінен қақырайды. Тұқымдары жеміс жақтауының жиегіне бекиді. (асбұршақ, қараған, үрмебұршақ)

Бұшаққын - екі ұялы, көп тұқымды жеміс. Тұқымдары пердеге бекінеді. (жұмыршақ, шытырша, қырыққабат)

Қауашақ – бір және көп ұялы, көп тұқымды жеміс, қауашақ әр жерінен қақырайды. (мақта, зығыр, көкнәр)

Қақырайтын құрғақ жемістер

Бұршаққап-

құрғақ, көптұқымды, тұқымдары
жеміс жақтауының жиегіне бекиді.

Аобұршақ(горох)

Үрмебұршақ(фасоль)

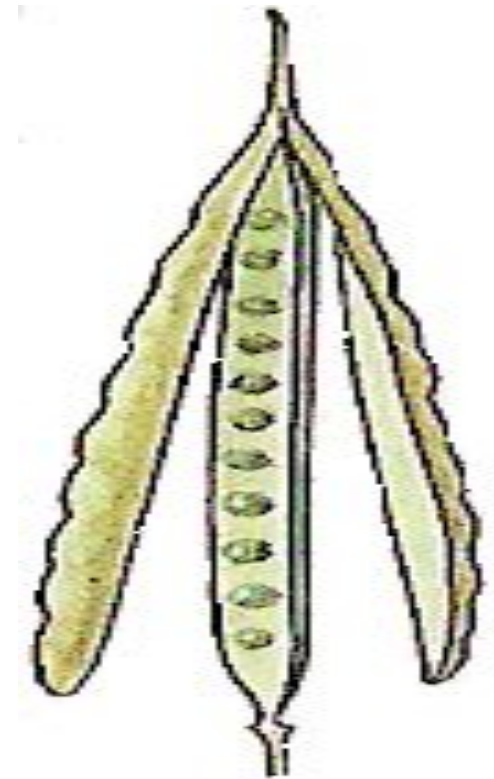
Берібұршақ(люпин)

Бұршаққын-

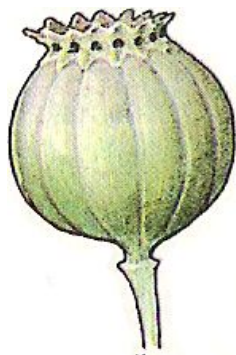
қос ұялы, ішінде ұзынша
тартылған жұқа пердесі бар,
тұқымдары пердеге бекінеді.

Орамжапырақ, шалқан, шомыр

Қауашақ-

күрғақ, көп тұқымды,
қақырайтын жеміс.

Көкнәр

Қызғалдақ

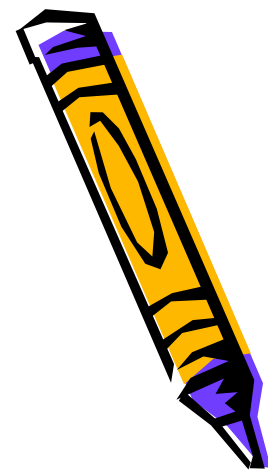
Меңдуана

Мақта

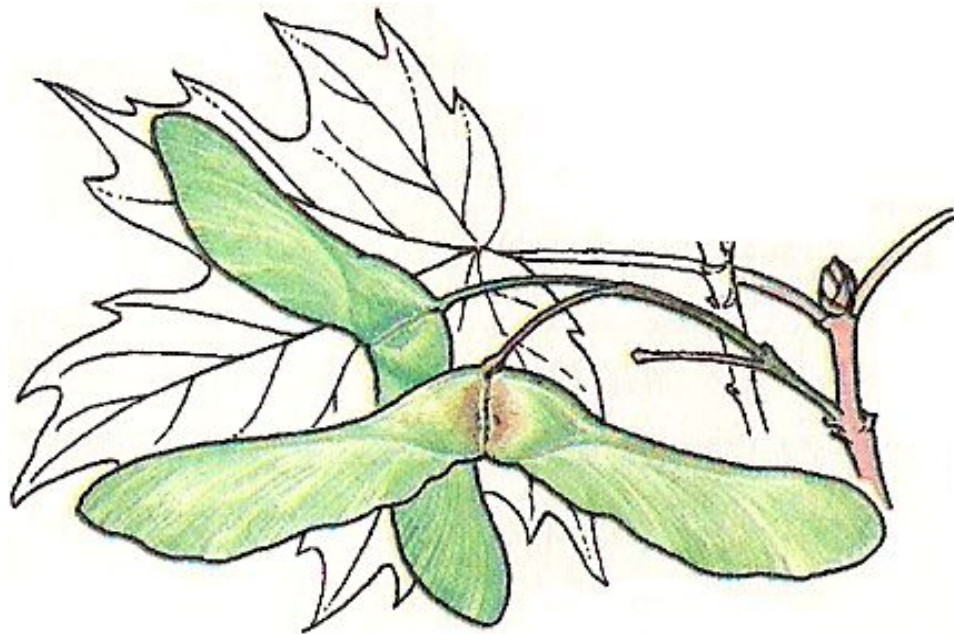

Сасық меңдуана
(Дурман)

Қанатты жеміс -

Жеміс серігінің біраз бөлігі жұқарып,
қанатқа айналған. Жел арқылы
таралады.

Үйеңкі

Біртұқымды құрғақ жемістер

ДӘНЕК -

тұқымы жеміс серігімен
тұтасып бірігіп кеткен.

БИДАЙ

ЖҮГЕРІ

АРПА

Біртұқымды құрғақ жемістер

Тұқымша -

жеміс серігі жеміс
тұқымымен бірікпеген.

КҮНБАҒЫС

ЖАҢҒАҚ -

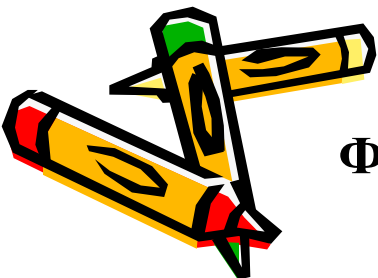
Тұқымдары жеміс серігімен бірікпеген,
бос жатады, бірақ жеміс серігі қатайып,
ағаштанған.

Фундук –орман жаңғағы

Емен жаңғағы

Жинақталған жемістер

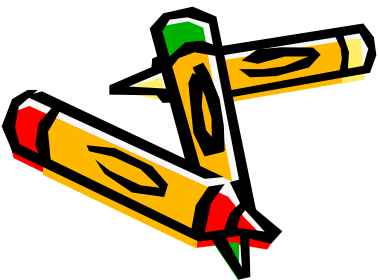
Таңқурай(ежевика)

Бүлдірген-Малина

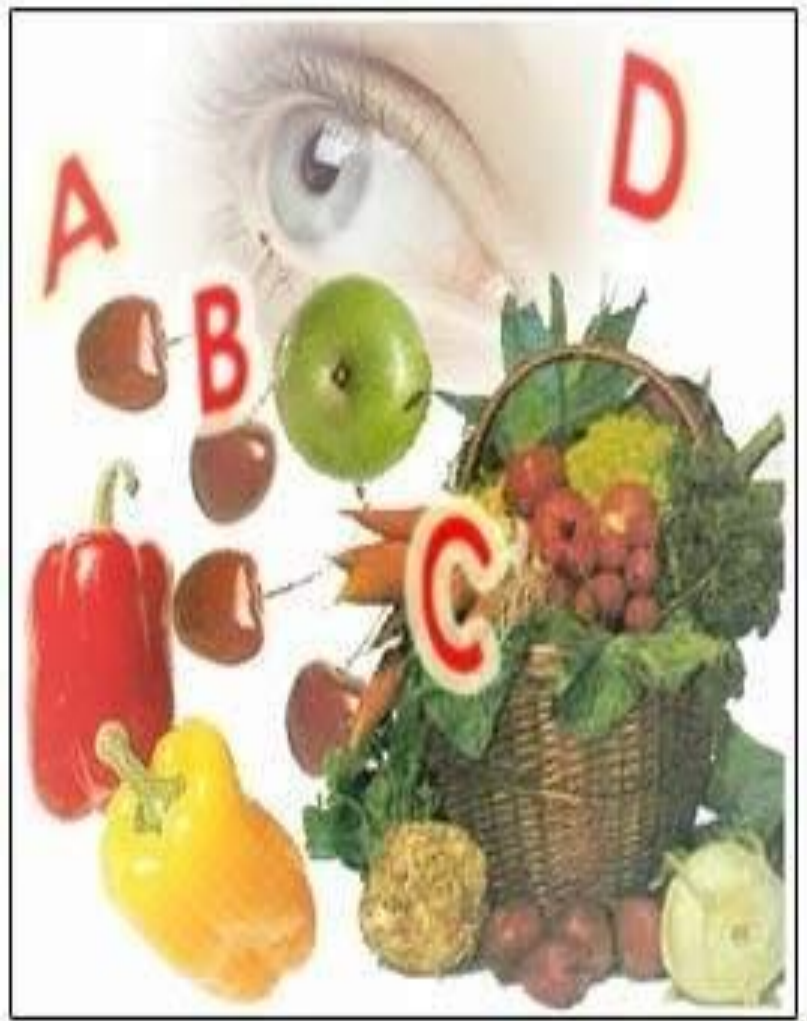
Тұт ағашы

Жемістердің пайдасын білеміз бе?

Жемістердің пайдасы.

Медицинада

Дәрі-дәрмек, дәрумендер, эфир майлары

Ауылшаруашылығында

Бау-бақша, егін өнімдерін алады.

Тамақ өнеркәсібінде

Тосап(варенье), кәмпит, торт, сусын

Косметологияда

Бояулар, крем, иісулар, сусабын

Жемістерді жарнамалау

1

2

3

4

5

7

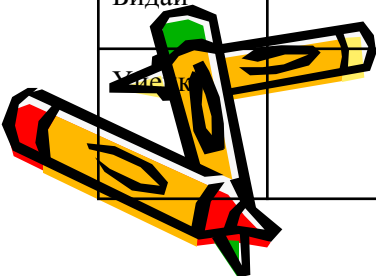
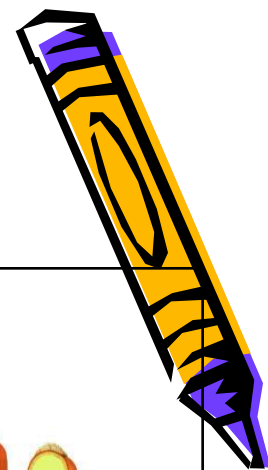
Ой толғаныс

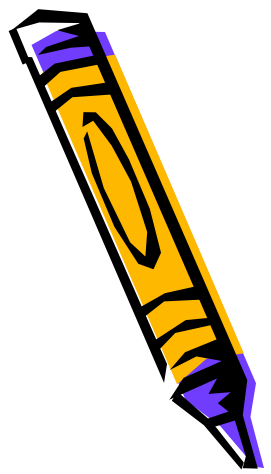

1. Семантикалық карта

Өсімдіктің аты	Жемістер		Жеміс түрлері	Тұқым саны		
	құрғақ	шырынды		біреу	екеу	көп
Алма			жидек			
Қарбыз			жидек тәрізді			
Мандарин			жидек тәрізді			
Өрік			сүйекті			
Асбұршақ			бұршақ ая			
Күнбағыс			тұқымша			
Емен			жаңғақ			
Бидай			дәнек			
Ұсақ			Қанатты жеміс			

Биологиялық жұмбақтар.

Алып жемістер

Біз көбіне жерде өсетін көкөніс-жеміс біткеннің ең үлкені деп қауын-қарбызды ойлаймыз. Негізінде салмағы мен көлемі жағынан үлкен жеміс Сейшель аралында өсетін пальманың жаңғағы екен. Оның диаметрі жарты метрге жетіп, 25 кг-ға дейін салмақ қосады. Бір пальма осындай отыз жемістен бере алады. Олардың қабығы өте қатты болады және баяу жетіледі. Гүлденгеннен кейін төртінші жылы ғана көлемі өсіп, пісуіне тағы екі жыл керек екен. Ұзындығы 90 см, ені 50 см-ге жуық. Бұл ағаш жемісінен жергілікті тұрғындар қамыр илеп, нан ісіреді. Дегенмен, ең ірі жемістер ағаш басында өспейді деген пікір дұрыс. Көкөністің ішіндегі ең ірісі—асқабақ.

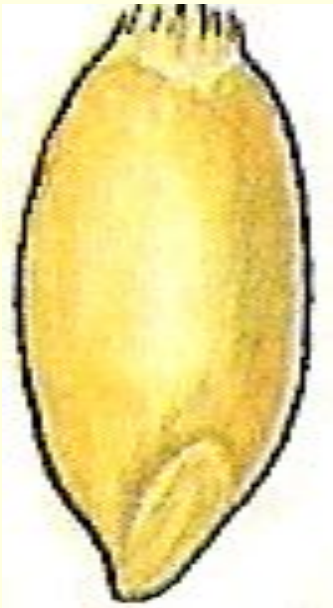

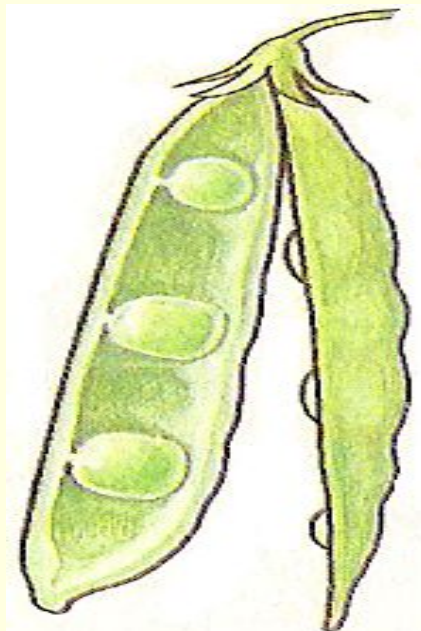
«Артығын тап» ойыны

1-топ

1.

2.

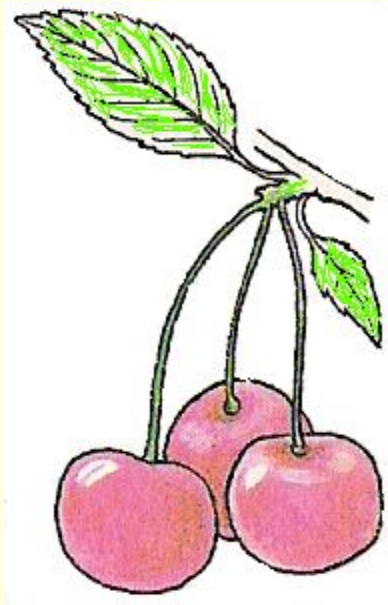
3.

2-топ

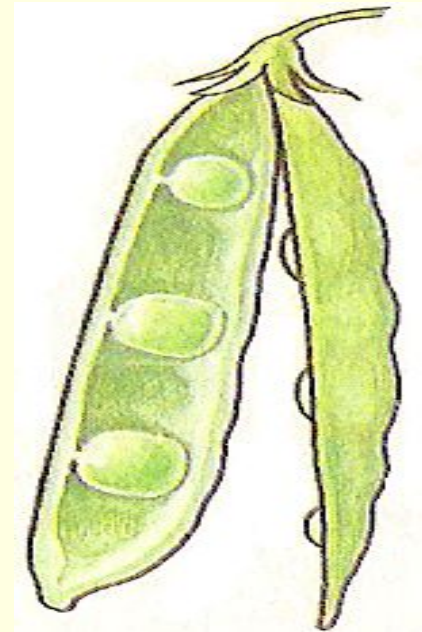

1.

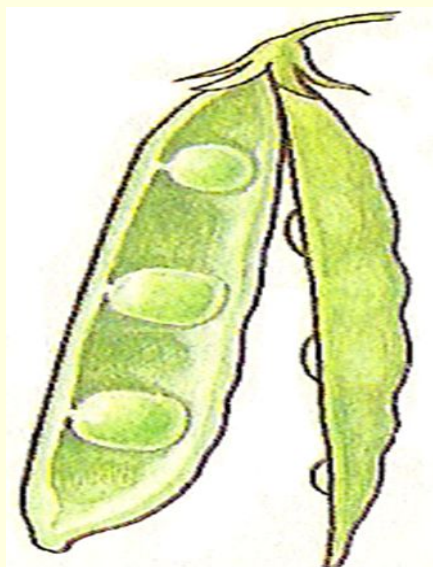
2.

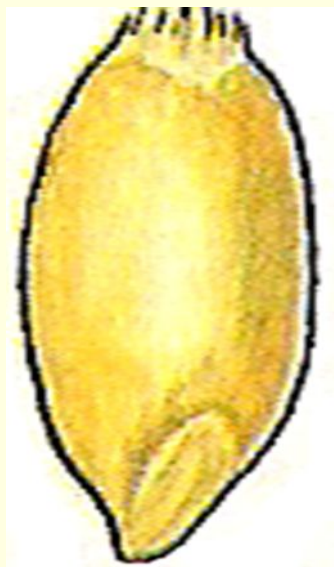
3.

1-топ

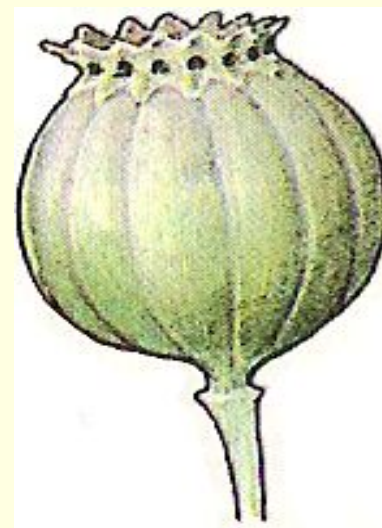

1.

2.

3.

2-ТОП

1.

2.

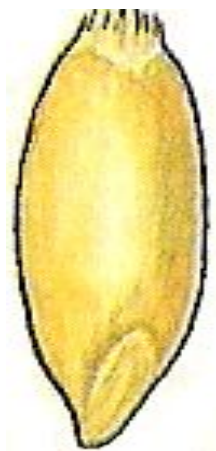

3.

«Логикалық тапсырма»

1. Бидай, арпа жемісі:

а.

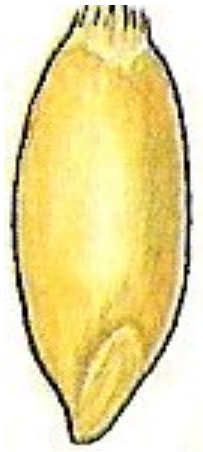
ә.

б.

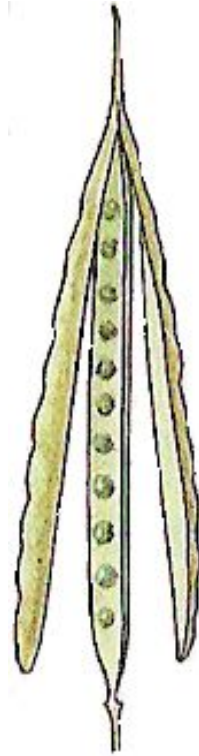

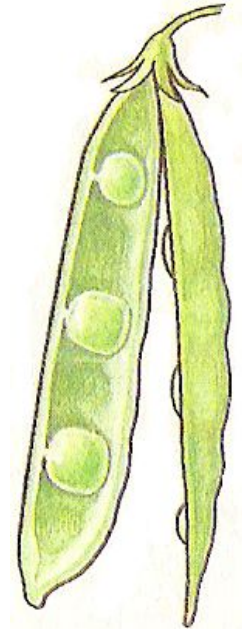
2. Бұршаққап:

а.

ә.

б.

3. Сүйекті шырынды жеміс:

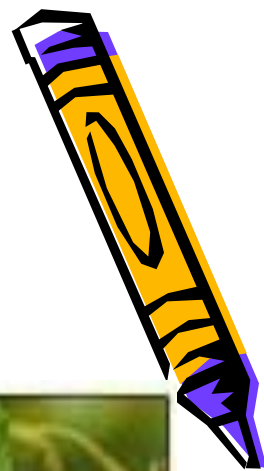
а. кокос

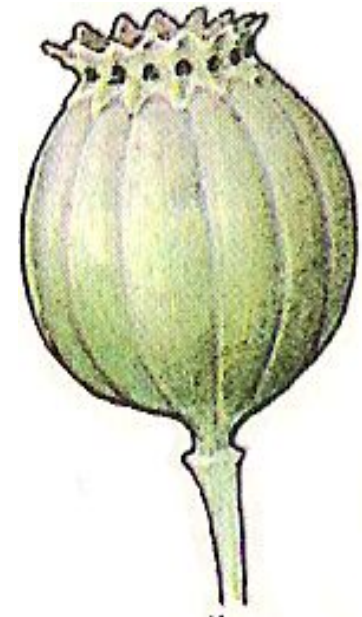
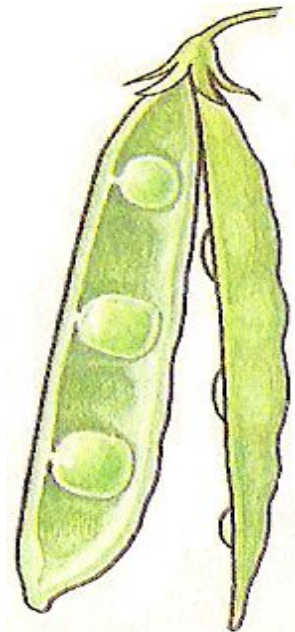
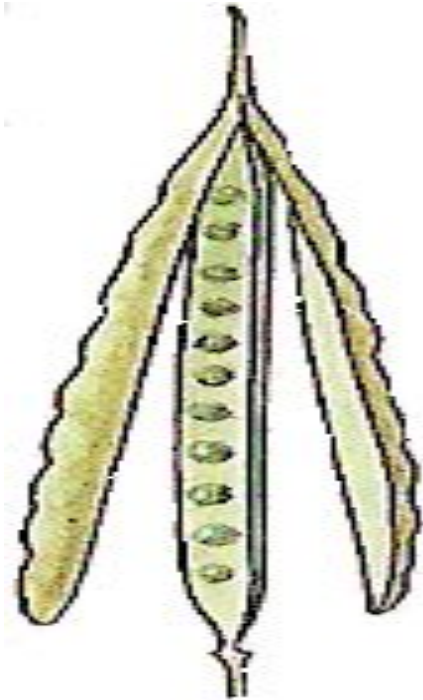
ә. өрік

б. құлпынай

4. Қырыққабат жемісі:

а.

ә

б

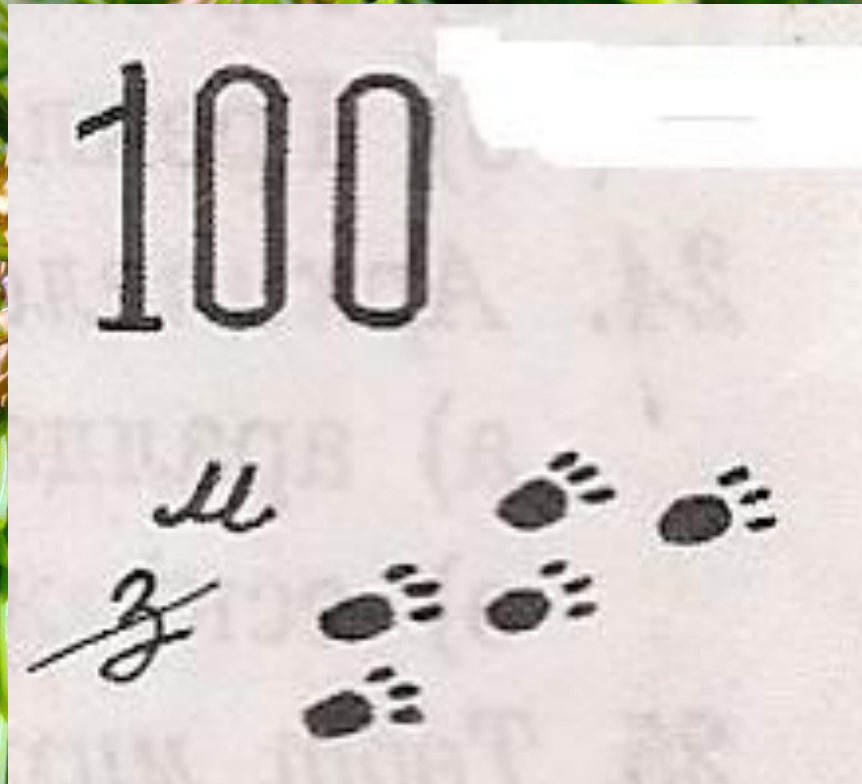

Суретжұмбақты шешіп, жемісті тап

1-топ

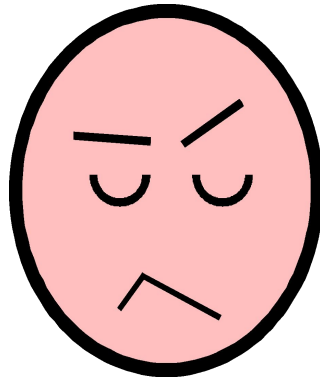
2-топ

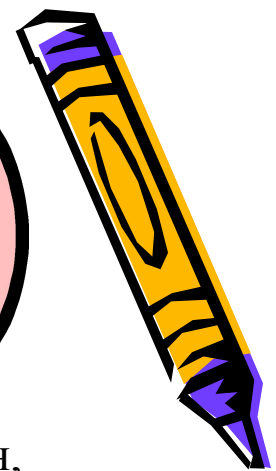

«Менің көңіл күйім»

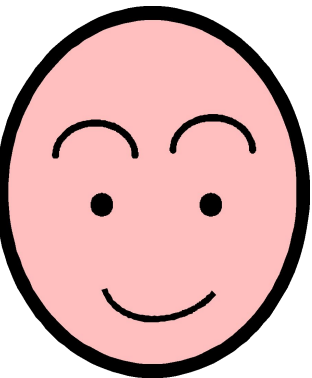
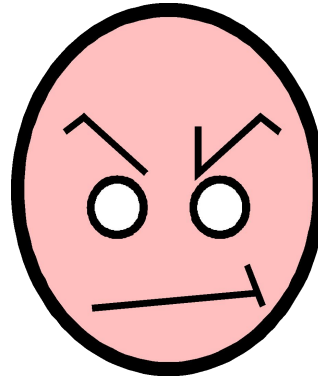
Мен мұңайып отырмын,
түк түсінбедім

мен өкпелімін,
менен сұрамадыңыз

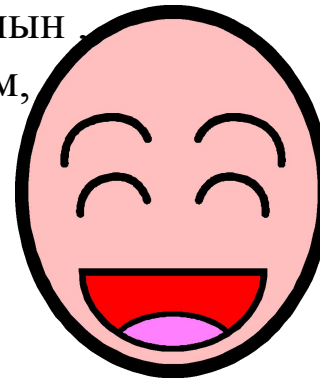

мен өзіме
ренжулімін

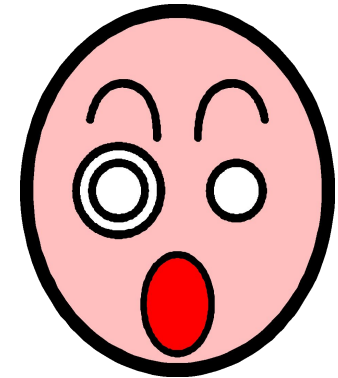

Маған ұнады

Мен қуаныштымын,
бәрін түсіндім,

Мен
таң қалып тұрмын

Үйге тапсырма

- § 26. Жемістер. Білімінді тексер 88-бет

Сау болындар

